

JAN VRIJHEER VAN DER CROON

DE LIMBURGSE JAN VAN WEERT EN ZIJN FAMILIE

Jan van Weert, Generaal der Beyerse en Keizerlijke Kavallerie en Jan van der Croon, Gouverneur van Praag en Onderkoning van Bohemen, zie hier twee beroemde persoonlijkheden uit de dertigjarige oorlog, die door de verschillende vroegere schrijvers of wel met elkander vereenzelvigd, of wel verwisseld werden.

Aan wijlen Jos. Habets, rijksarchivaris in Limburg, komt de eer toe deze knoop ontward te hebben. 1)

Volgens de overlevering zou hij de natuurlijke zoon geweest zijn van een arme wasvrouw, welke op het Morgat, een straat, bijna uitsluitend door de lagere volksklasse bewoond, haar woning had. 2)

Dit niet geschiedkundige, alleen door overlevering bekend zijnde feit, wordt te niet gedaan, door een onderzoek, dat G.C.E. Crone, wonende te Amsterdam, in het jaar 1921 liet instellen in de "Guedeboecken" of overdrachtsregisters der stad Weert, berustende op het Rijksarchief in Limburg te Maastricht 3). Uit genoemd onderzoek is gebleken, dat Jan van der Croon de zoon was van Jacob Colen 4), alias In de Croon, burgemeester van Weert, die het huis "de Croon" te Weert in eigendom had, en zich daarnaar Jacob in de Croon (of in de Croen enz.) noemde. Ook schrijver dezes deed in Mei 1939 nasporingen naar de familie van Jan van der Croon in de overdrachtsregisters van Weert.

Wat ik daarin gevonden heb, laat ik hier chronologisch volgen. Den 13 Januari 1596 "guedde" Wylhem Coolen Lemmen Knoepkens Heynen Knoepkens soen in ontrent een vierdel baands gelegen onder Vracker ter eenre Dyerick Smuysers, ter andere Thyessen Lijnssen.

(Overdrachten Weert 1596)

Den 23 Oct. 1603 droeg Thys van Haelen als gevolmachtigde van Goyaert Willemseon Colen, wonende te Tilburg, over aan Frans Colen al alzulk recht enz. als Goyaert eenigszins mocht hebben in zeker huis, hof enz. gelegen in de Beekstraat naast de fontein eertijds toebehoord hebben de Willem Colen.

(Overdrachten Weert 1603, fol. 20verso.)

Den 8 Juni 1606 sloot Dierick Smuysers, als gevolmachtigde van Peter Moits (Moeitz), Licentiaat te Venlo, een accoord met Frans Colen, wagens een huis gelegen in de Beekstraat, eertijds het eigendom van Jacob Frencken, waarop jaarlijks een rente of pacht van 15 stuiver gevestigd was.

(Overdrachten Weert 1606, fol. 13verso.)

Den 8 Juni 1606 goedge Frans Kolen zijn zoon Frans in een huis en hof, gelegen in de Beekstraat, naast de huizen van Jacob Walen en Art van Hensberch. Van dit huis deden op genoemde dag ook afstand Hermen Caldenbach van Vuren, met believen zijner huisvrouw Mericken van Tricht, alsmede ook Catharina Mertens, wonende te Rotterdam.

(Overdrachten Weert 1606, fol. 14)

Op dien dag sloten ook Aert Ottens van Hensberch en Frans in die Kroon de Jonge een overeenkomst wegens een put gelegen tussen hen beiden op hun beider erf. (idem)

Den 18 Maart 1611 droegen Itgen Louckens en haar zoon Henrick gerechtelijk over aan Frans in de Kroon de jonge, een half boender lands gelegen in de grote moelenakker. (idem, 1611, fol. 13 verso).

Itgen Louckens was een zuster van Leen Louckens, de moeder van Frans Colen de Jonge.

Den 22 April 1611 goedde Willem Colen, gevolmachtigde van Pouwels Colen, wonende te Hoorn, en diens zuster Aelken, wonende te Amsterdam, Jan Ververs in een half huis en hof, gelegen in de Langstraat te Weert. (Overdrachten Weert 1611, fol. 16 verso-17 verso).

Op 9 Febr. 1612 werd er tussen Itgen en Wilmken Louckens en Jan Ververs een vriendelijk en minnelijk accoord tot stand gebracht, wegens het versterf hun aangekomen en verstorven bij aflijvigheid van Leenen Louckens, de huisvrouw van Frans Colen zaliger.

(Overdrachten Weert 1612, fol. 7 verso.)

Den 12 Febr. 1613 goedden Aelert Colen, Tuenis Colen, Jan der Smiet van Hamont, "getrouwt hebbende die dochteren van Aelleten voorschreven" en Paulus Colen, Wilmen Colen in een baand groot ontrent anderhalf vierdel gelegen onder Boshoven.

(Overdrachten Weert 1613, fol. 3 verso.)

Den 30 Oct. 1620 goedden Geridt van Moeffert, Thys van Moeffert, Jacob van Moeffert, Gerit Pelsers en Jan van Moeffert, de burgemeester Jacob Franssen Koolen alias in de Kroon in een baand groot ontrent een vierdel, gelegen onder Boshoven.

(Overdrachten Weert 1620, fol. 31.)

Den 5 Januari 1622 goedde de Burgemeester Jacob Koolen alias in de Kroon, Frans Ketelers in een "hooffsgoet" groot ontrent vier boender, gelegen onder Laer.

(Overdrachten Weert 1622, fol. 1 verso.)

Den 19 Maart 1624 goedde Burgemeester Jacop Cool alias Croon, Jan Pickeles alias Francken in een kamp groot ontrent vijf vierdel gelegen onder Laer.

(Overdrachten Weert 1624, fol. 81.)

Den 29 Dec. 1629 transporteerde Br. Jacob Franssen (Colen) aan de voogden van de onmundige kinderen van Jacob Hueijgelboess met name Goert Willmsen en Br. Wulm Smeets alzulke 1305 gulden 5 oort stuivers, als hij bij slot van rekening aan de gemeente te kort kwam.

(Overdrachten Weert 1629, fol. 121.)

Den 10 Sept. 1631 droeg Christoffer van Houter, gevolmachtigde van zijn schoonzoon Jacob in de Croon en zijn dochter Alit van Houter, wonende te Herentals, over aan Petter Boegens het kindsgedeelte dat genoemde echtgenoten na de dood van Christoffel van Houter en diens overleden echtgenote Alit Wellen zullen erven.

(Overdrachten Weert 1631, fol. 207 verso-208.)

Opmerkelijk is het echter, dat Jan van der Croon in het geheel niet voorkomt in de overdrachtsregisters van Weert. Wel weten wij, dat hij in zijn testament aan de armen van Weert een som van 650 rijksdaalders en 3 kopstukken had vermaakt, welke som hij had uitgezet op de "buijtenije" van Weert tegen vier gulden vijf stuivers ten honderd des jaars. Deze interest zouden Severinus en Anna de la Croon gedurende hun leven genieten en na hun dood zou hij aan de armen komen. De schutterij "St.Hubertus" van Weert schonk hij de som van 116 gulden Weerts.5), alsmede aan het nieuw gestichte klooster der zusters Penitenten te Weert een som van 8000 gulden, om de bouw van het nieuwe gesticht te dekken. Ook zond hij aan genoemd klooster zijn geschilderd portret.

Maastricht

JAN VERZIJL

-
- 1) Jos. Habets, Jan van Weert, Generaal der Beyersche en keizerlijke kaval-
lerie en Jan van der Croon, gouverneur van Praag en onderkoning van
Bohemen. Eene bijdrage tot de geschiedenis van den dertigjarigen oor-
log. (Roermond 1862, blz.121-174.)
 - 2) J.A.Hoens, Causerie over Weertsche geschiedenis en Jan v.d. Croon
in "Limburg's Jaarboek" XX (1914) blz.270-285; Jan Verzijl, Gedenk-
waardige Limburgers. Jan, Vrijheer van der Croon, de Limburgsche Jan van
Weert, in "De Nedermaas" 8e jg. Oct. 1930, blz. 33-34.
 - 3) G.C.E.Crone, Bijdrage tot de levensgeschiedenis van Jan, Vrijheer
van der Croon in de "Publications" 58e jg. (1922), blz.45-64.
 - 4) De familienaam komt onder verschillende varianten voor, zoals Coel,
Coelen, Kool, Koelen enz.
 - 5) A.J.Flamant, Chroniek van de Heerlijkheid Weert in de "Publications"
39e jg. (1894), pag.247.

Naschrift:

Jan Vrijheer van der Croon is als "Generosus Dominus Joannes in de
Croone Coronellus" op 16 Dec.1643 te Weert peter bij de doop van Ma-
ria, dochter van Joannes Antoni Bigart en diens echtgenote Gertrudis.
De plaatsvervangende peter was Hendricus Antoni Bigart en de meter
Gertrudis Kloosters.

★

